

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

Робоча програма навчальної дисципліни

Мікроекономічний аналіз

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальність 051 Економіка

(шифр і назва)

освітня програма Економіка та економічна політика, Управлінська економіка

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни Обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2025 / 2026 навчальний рік

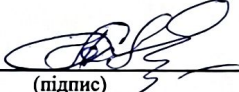
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
“26” серпня 2025 року, протокол № 18

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Юрій МІРЯСОВ, кандидат економічних наук, доцент, доцент
 закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
 управління

Протокол від “26” серпня 2025 року № 2

В. о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)
Економіка та економічна політика
 назва освітньої програми

Гарант освітньої програми
 (керівник проектної групи) к.е.н., доцент Юрій МІРЯСОВ
 Юрій МІРЯСОВ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

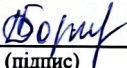
Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)
Управлінська економіка
 назва освітньої програми

Гарант освітньої програми
 (керівник проектної групи) д.е.н., професор Ганна КОЛОМІЄЦЬ
 Ганна КОЛОМІЄЦЬ
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
економічного факультету
 назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Дар'я ЗАГОРСЬКА
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультет

_____ Віталій ДЯЧЕК

“ _____ ” _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мікроекономічний аналіз

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) рівень _____

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 051 Економіка _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Економіка та економічна політика, Управлінська економіка _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ Обов’язкова _____
(обов’язкова / за вибором)

факультет _____ Економічний _____

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
“26” серпня 2025 року, протокол № 18

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Юрій МІРЯСОВ, кандидат економічних наук, доцент, доцент
 закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
 управління

Протокол від “26” серпня 2025 року № 2

В. о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 (підпис) Андрій ГРИЦЕНКО (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)
Економіка та економічна політика
 назва освітньої програми

Гарант освітньої програми
 (керівник проектної групи) _____ к.е.н., доцент Юрій МІРЯСОВ

 (підпис) Юрій МІРЯСОВ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)
Управлінська економіка
 назва освітньої програми

Гарант освітньої програми
 (керівник проектної групи) _____ д.е.н., професор Ганна КОЛОМІЄЦЬ

 (підпис) Ганна КОЛОМІЄЦЬ (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією
 економічного факультету _____
 назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 (підпис) Дар`я ЗАГОРСЬКА (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Мікроекономічний аналіз» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки «Економіка та економічна політика» та «Управлінська економіка»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти _____

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 051 Економіка

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є поглиблення у студентів спеціальності «Економіка та економічна політика» уявлень про мікроекономічні умови функціонування бізнесу та домогосподарств, закріплення знань про апарат сучасних економічних досліджень, оволодіння інструментарієм мікроекономічного аналізу для наступного використання в дослідницькій роботі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданням дисципліни є поглиблення уявлень про мікроекономічні закономірності взаємодії суб'єктів економіки, розвиток вміння аналізувати господарські рішення засобами мікроекономіки; розробка навичок самостійного аналізу та оцінки умов мікроекономічного середовища; підготовка до використання в дослідницькій роботі засобів мікроекономічного аналізу. Це сприяє формуванню фахових та спеціальних компетенцій майбутнього спеціаліста

1.3. Кількість кредитів – 3 кредити ECTS

1.4. Загальна кількість годин - 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
7-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК1).
- Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій (ЗК2).
- Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні (ФК1).
- Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (ФК5).
- Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ (ФК14).

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

- Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади) (ПРН3).
- Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави (ПРН7).
- Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності (ПРН9).
- Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки (ПРН17).
- Володіти павичками усної та письмової професійної комунікації англійською мовою (ПРН21).

1.8. Пререквізити

Вивчення даної дисципліни передбачає знання з дисциплін «Основи економічної теорії», «Політична економія», «Мікроекономіка», «Вища математика», «Оптимізаційні методи і моделі», «Статистика», «Фінанси», «Бухгалтерський облік».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Оптимізація поведінки економічних суб'єктів

Тема 1. Основи мікроаналізу: принципи та методи дослідження

Зміст. Класична теорія, маржиналізм та неокласика. Основні принципи та методологія маржиналізму. Австрійська школа. Корисність, її визначення. Кардиналізм. Гранична корисність та гранична продуктивність. Ординалізм. Теорія граничного виробництва та обміну Джевонса, контракти Еджуорта. Лозаннська школа. Загальна рівновага. Парето-оптимальність. Англійська школа. Гранична продуктивність Кларка. Економічна динаміка. Основна проблематика Маршала: теорія споживання та виробництва.

Тема 2. Величини та показники мікроекономіки, методи їх аналізу

Зміст. Абсолютні та відносні показники. Середні та граничні величини, їх зв'язок. Економічна статика та рівновага. Рівноважні та оптимізаційні моделі. Функціональний аналіз. Функціональність та економічні функції. Диференціювання. Похідні та середні величини, їх економічна сутність. Рівняння Лагранжа.

Тема 3. Теорія споживання. Моделювання поведінки споживача

Зміст. Функція корисності та її властивості. Обмеження споживача. Ефект доходу та ефект заміщення за Слуцьким та Хіксом. Компенсаційна та еквівалентна зміна доходу та надлишки споживача. Виявлення споживацьких переваг. Порівняльна статика оптимального вибору. Ринковий попит та еластичність.

Тема 4. Теорія виробництва. Виробнича функція та моделі поведінки фірми

Зміст. Виробнича функція, її властивості. Функція Кобба-Дугласа. CES-функція. Технологічна ефективність виробництва. Витрати та функція витрат. Ізокванта. Ізокоста. Ізопробіта. Мінімізація витрат та максимізація прибутку. Порівняльна статика рівноваги фірми. Функція пропозиції та надлишки виробника.

Розділ 2. Детермінанти галузей і ринкових структур

Тема 5. Ринкові бар'єри. Прогнозування попиту на продукцію фірми

Зміст. Бар'єри входу та виходу. Абсолютні та відносні переваги за витратами. Вертикальна інтеграція. Вертикальні обмеження. Диверсифікація діяльності. Диференціація продукту. Ефект досвіду. Стратегічні та нестратегічні бар'єри входу. Франчайзинг. Перед-прогнозна орієнтація. Методи прогнозування попиту. Автокореляція. Мультиколінеарність. Регресійний аналіз.

Тема 6. Горизонтальна та вертикальна взаємодія фірм

Зміст. Домінуюча фірма. Мовчазна змова. Модель «лідер-послідовник». Модель Бертрана. Модель домінуючої фірми. Модель Курно. Модель Еджуорта. Модель Чемберліна. Неповний картель. Повний картель. Стратегічна взаємодія та поведінка. Цінове лідерство. Асоціація. Віртуальна організація. Подвійна маржиналізація. Інтеграція. Картель. Кластери підприємств. Конгломератна інтеграція. Консорціум. Концерн. Мережева організація. Пул. Стратегічний альянс. Територіальні обмеження.

Тема 7. Цінова дискримінація та диференціація продукту

Зміст. Взаємопов'язані продажі. Грабіжницьке ціноутворення. Клубне благо. Продаж товарів наборами. Трансфертне ціноутворення. Ступені цінової дискримінації. Вертикальна та горизонтальна диференціація продукту. Модель Хотеллінга. Реклама та вимір її інтенсивності. Реклама в умовах монополії. Модель Салопа. Модель Ланкастера. Реальна продуктова диференціація

Тема 8. Поведінка фірми на факторному ринку

Зміст. Внутрішня норма окупності. Галузевий попит на ресурс. Диференційна земельна рента. Чиста економічна рента. Ефект випуску. Ефект максимізації прибутку. Капіталізація. Квазірента. Монополістична експлуатація змінного ресурсу. Монопсоністична конкуренція. Олігопсонія. Правило мінімізації витрат та максимізації прибутку. Ринковий попит на ресурс. Утримуючий дохід. Цінність граничного продукту ресурсу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь го	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Оптимізація поведінки економічних суб'єктів</i>												
Тема 1. Основи мікроаналізу: принципи та методи дослідження	12	4	2		-	6						

Тема 2. Величини та показники мікроекономіки, методи їх аналізу	10	4	2		-	4						
Тема 3. Теорія споживання. Моделювання поведінки споживача	12	4	2		-	6						
Тема 4. Теорія виробництва. Виробнича функція та моделі поведінки фірми	10	4	2		-	4						
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
<i>Розділ 2. Детермінанти галузей і ринкових структур</i>												
Тема 5. Ринкові бар'єри. Прогнозування попиту на продукцію фірми	12	4	2		-	6						
Тема 6. Горизонтальна та вертикальна взаємодія фірм	12	4	2		-	6						
Тема 7. Цінова дискримінація та диференціація продукту	12	4	2		-	6						
Тема 8. Поведінка фірми на факторному ринку	10	4	2		-	4						
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16		-	42						

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення мікроаналізу та мікроекономічного моделювання	2
2	Розрахунки та показники в мікроекономіці, зв'язок між показниками	2
3	Оптимізаційні моделі поведінки споживача	2
4	Оптимізаційні моделі поведінки фірми	2
5	Політика фірми на ринку та її ринкові можливості	2
6	Моделювання ринкових структур: злиття та поглинання.	2
7	Ринкова влада фірми на ринку та її втілення	2
8	Галуzeвий і ринковий попит на ресурси. Рівновага на ринках ресурсів	2
Разом		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу, наданого в лекціях	6
2	Підготовка до виступу на семінарських заняттях	4
3	Рішення задач, винесених на самостійну підготовку	10
4	Поглиблене вивчення основної та додаткової літератури за темами дисципліни	6
5	Пошук та аналіз додаткової інформації за заданими темами у фахових наукових статтях та інших виданнях	4
6	Опрацювання самостійних завдань, що носять творчий характер за окремими темами	8
7	Систематизація та повторення матеріалу перед іспитом	4
Разом		42

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання планом не передбачені.

7. Методи навчання

Основними методами навчання є пояснювально-ілюстративний, репродуктивний та метод проблемного викладення матеріалу. Студенти в процесі опанування матеріалу на лекційних, семінарських та самостійних заняттях отримують проблемні завдання та ситуації, ведуть спостереження, виміри та розрахунки під керівництвом викладача та самостійно. Основними дослідницькими методами самої дисципліни є методи аналізу та групування, методи економіко-математичного моделювання, функціональний аналіз, методи оптимізації та диференційного обчислення, методи надання та представлення даних та результатів.

8. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою відповідно до європейської системи зачетних кредитів (ECTS). Підсумком курсу є екзамен. Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає 1) поточний контроль знань, 2) проміжний контроль після закінчення розділів курсу, 3) підсумковий контроль знань (екзамен).

Поточний контроль знань здійснюється під час семінарських занять і враховує індивідуальні відповіді, рішення завдань, самостійну роботу, виконання розрахункових завдань, виступи з доповіддю. Активна робота враховується максимально в 2 додаткові бали, що включаються у їх загальну суму. *Проміжний контроль* у вигляді контрольної роботи є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал. Він складається з 10 тестових питань закритої форми з одним варіантом відповіді (максимальна кількість балів – 20) та двох розрахункових завдань (максимальна кількість балів – 20). *Підсумковий контроль* знань (екзамен) охоплює весь матеріал курсу, що було вивчено. і має наступну структуру: завдання 1-го рівня – 10 тестових питань закритої форми з одним варіантом відповіді (максимальна кількість балів – 20); завдання 2-го рівня – 3 розрахункових завдання тестової форми (максимальна кількість балів – 12); завдання 3-го рівня – питання відкритої форми, де вірна та повна відповідь оцінюється у 8 балів. Максимальна кількість балів на іспиті - 40

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Іспит	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Контрольна робота, передбачена планом	Разом		
2	2	2	2	4	2	4	2	40	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

- ґрунтовність і повнота відповіді на поставлені запитання;
- творчий характер розкриття питань;
- якість аргументації та додаткова інформація, що використовується у відповіді;
- активність участі в дискусії та обговоренні питань;
- ґрунтовність та методологічна послідовність у виконанні задач;
- точність та вірність вирішення задач;
- якість та точність побудування графічних моделей.

Критерії оцінювання результатів контрольної роботи:

- вірність отриманих тестових та розрахункових завдань;
- творчий підхід та розуміння зв'язків у відповіді на творче питання;
- обґрунтованість відповідей та вміння їх пояснювати при розгляді результатів;

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

- вірність отриманих тестових та розрахункових завдань;
- обґрунтованість відповіді питань відкритої форми.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Азьмук Л. А. Мікроекономічний аналіз: навч. посіб. / Л. А. Азьмук, О. М. Щербатюк. — К. : КНЕУ, 2014. — 262 с.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навч. посіб.: У 2 кн. /За ред.. С.Панчишина і П.Островерха. – Кн. 2: Мікроекономіка. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006. – 437 с.
3. Гальчинський А. С. Економічна методологія. Логіка оновлення: [навчальний посібник] / А. С. Гальчинський. – Київ : АДЕФ – Україна, 2010. – 572 с
4. Верієн Г. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Пер. з англ. – К.: Лібра, 2006. – 632 с.
5. Малахова Н.Б. Мікроекономічний аналіз. Навч. посібн. – К.: Магнолія, 2021, 236 с.
6. Піндайк Р.С., Рубінфельд Д.Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. К.: Основи, 1996. – 646 с.
7. Посилкіна О. В., Козирєва О. В., Деренська Я. М. Аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Харків: Вид-во НФаУ, 2019. 398 с.
8. Черниш С. С. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 312 с. с.

Допоміжна література

1. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – 2-е вид., – К. : Знання; 2010. – 925 с.
2. Борисенко З.М. Основи конкурентної політики: підручн. / З. М. Борисенко. — К.: Таксон, 2004. — Глави 7, 8, 11, 12. 3.
3. Будаговська С.М. Мікроекономіка і макроекономіка: підруч. / ред. С.М. Будаговська. — [3-є вид.]. — К.: Основи, 2003. — С. 102—132.
4. Pindyck R.S., Rubinfeld D.L. Microeconomics. – 8 th ed. – Pearson education Inc. – Boston, 2013. – P. 395–434.
5. Zingales L. Towards a Political Theory of the Firm / L. Zingales // Journal of Economic Perspectives. – 2017. – Vol. 31, № 3. – P. 113–130.

6. Katzner D. W. An introduction to the economic theory of market behavior: Microeconomics from a Walrasian perspective. — Cheltenham, Northampton: Edward Elgar, 2006.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Азьмук Л. А. Мікроекономічний аналіз : практикум [Електронний ресурс] /Київ : КНЕУ, 2016. – 149 с. – Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/24660>.
2. Вертелева О. В. Мікроекономічний аналіз: припущення та застереження / Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. - 2015. - Вип. 29. - С. 43-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2015_29_8
3. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Національний банк України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни _____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20 ____/20____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

(підпис) (прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.